

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Sjunde arg. Nö 4.	Prenumerationspris: Helt år Emk. 200:—. 1/2 " " 100:—. I Sverige: Helt år .. Kr. 4:—. 1/2 " .. " 2:—. I Finland: Helt år Fmk. 30:—. 1/2 " " 15:—.	Utkommer alla onsdagar. Utgivare: Svenska Folkförbundet. Redaktör: N. Blees, Riddaregat. 9, Reval.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	30 jan. 1924.
-----------------------------	---	--	---	--------------------------

Ett och annat från den ev-lutherska församlingen på Wormsö.

Under år 1923 utgjorde antalet födda 76, därav 28 gossar och 48 flickor; döda 47, därav 26 män och 21 kvinnor; ingångna äktenskap 23; upplösta äktenskap 12, alla genom mannens död. Under året ha endast 8 personer utflyttat, medan 9 inflyttat.

Samtidigt ha 6 personer övergått till andra trossamfund, nämligen 4 till Wormsö kristliga fri-församling och 2 till Womsö baptistförsamling, under det att 27 personer från andra samfund övergått till den ev.-luth. församlingen. Dessa ha kommit dels från den grekisk ortodoxa kyrkan och dels från baptistsamfundet.

Under år 1923 ökades medlemsantalet med 52 personer, därav genom födelse 30, inflyttning 1 och övergång 21, så att hela medlemsantalet den 31 december utgjorde 2330, nämligen 1010 män och 1329 kvinnor. — Den äldste medlemmen är 84 år gammal.

Konfirmerade blevo under sistlidna år endast 11 personer, 9 ester och 2 svenskar, medan konfirmanderna under år 1924 torde uppgå till ungefär 100. —

Under år 1923 hölls i församlingens kyrka ej mindre än 82 högmässogudstjänster, därav 65 på svenska, 16 på estniska och en på tyska språket. Dessutom har pastorn medverkat vid ett

nittioatal olika andaktsstunder i bönhuset och hemmen.

Ett glädjande drag i församlingens liv är den tilltagande offervilligheten. Genom kärleksgåvor till de fattiga har insamlats i pengar ungefär 24.000 Emk. och därjämte en hel del matvaror. Detta utdelades till församlingens fattiga omedelbart före julen. Men dessutom ha i kollektet under året insamlats 14.000 mk., det betyder en ökning av 10.000 mk. från föregående år eller att kollektsumman mer än tredubblats under sistlidna året. På varje församlingsmedlem utgöra de frivilliga gåvorna ungefär 17 mk.

Tar man i betraktande det splittrade intresset ifråga om församlingar och Wormsöfolkets små ekonomiska resurser, är detta en synnerligen glädjande företeelse i församlingens liv.

Trots verkliga uppoffringar från medlemmars sida har dock en brist uppstått i kassan under år 1923 på omkring 6.000 mk., en sak som man har skäl att hoppas att den kan upphjälpas under år 1924, ty en del reparationer har krävt rätt ansevärliga summor.

Genom anskaffande av ljustakar i varje bänk har det blivit möjligt att få kyrkan väl upplyst med stearinljus, så att vid mera högtidliga tillfällen gudstjänster kunna hållas på annan tid än dagsljus.

Församlings salen, som inreddes

redan under år 1922 har förra sommaren blivit målad, så att den nu torde vare i sitt slag den prydligaste samlingslokalen på hela ön. Wormsö folkets vänner i Sverige ha bekostat detta, fränsett själva arbetet, som skett på frivillighetens väg.

Men det gagna året i sina skiftningar har ej varit allenast till glädje och fromma för församlingen. Sålunda har den fått utan ersättning överlämna sin prästgård med tillhörande byggnader — bostaden för pastorn och klockaren undantagna — till staten på grund av landets s. k. jordreform.

Församlingsstatistiken lämnar ett bevismaterial, som visar på sociala och moraliska misshälligheter. Sålunda sjunker befolkningens medelålder hastigt sedan mer än 20 år tillbaka, ja, under år 1923 med ej mindre än 6 år, så att Wormsöbornas medelålder nu börjar närma sig 30 talet, medan den under den s. k. slavtiden, ja, ända fram till år 1900 höll sig över 50 år.

Ett annat egendomligt faktum är, att av antalet födda under året knappast mer än hälften äro gossar, medan i fråga om de döda, männen utgöra flertalet. Ja, i fråga om upplösta äktenskap har det icke i ett fall skett genom kvinnans död utan alltid genom mannens. Beträffande dödligheten och människornas medelålder har man sannolikt icke att

göra endast med en tillfällighet. Här måste finnas en orsak, en snabbt och säkert verkande orsak bakom detta faktum. Men vilken?

Kanske man med skäl kunde börja undra, vad del cigarettökandet och superiet ha i detta. Ty det är ju numer vanligt att överallt i Estland men ej minst på Wormsö se cigarettökande barn, pojkar och gubbar, ja, ända därhän att det är ovanligt att se dem utan en cigarett i munnen, för att nu ej nämna, att det allmänt supes och supes omätligt, vilket sistnämnda kanske är det som skadar hälsan mest och jämväl förkortar livet.

John Klasson.

En stor dag för Birkas.

En stor dag var det igår, när de tre slädarna kommo från Hapsals järnvägsstation och stannade utanför vår trappa. Säng efter säng lastades av, tills trettio nya järnsängar stodo därute i snön.

När lektionerna voro slut, skulle de gamla „sängarna“ få maka sig upp på vinden, och trädgårdssofforna, som stodo bäddade utmed väggarna, skulla få vända sig om och bli sittplatser igen.

Det blev liv i rummen, och i trappan upp till vinden fick man stå i kö. Men efter en liten stund hade rummen undergått sin förvandling. Var och en hade nu sin säng, sin egen säng, en riktig säng, som stod där i rad med de andra, klädd med ett brokigt nuckö- eller ormsötäcke.

I tankarna såg jag framför mig Nuckö brygga en dag i början av november 1920, ett par dagar innan Birkas började sin första kurs. Det stormade hårt den dagen. Ett stenkast från bryggan låg en ormsö-segelbåt och slet i sin ankarketting, medan några män och kvinnor äntrade över sitt „kram“, kistor, knyten och sänggramar i en liten båt, som fick guppa mellan segelbåten och bryggan flera resor, innan allt „kramet“

blivit fört i land. Sänggramarna voro farliga för balansen, och största utrymmet togo de också i de små kärrorna, som anskafats i Österby.

Så kom båt efter båt och kärra efter kärra den hösten och de följande höstarna. Ett par gånger har det hänt, att någon av pojkarne kom med en splitterny säng, som han skänkte skolan, då han for hem. Två sådana sängar äger Birkas. En och annan kom utan säng. Det, var Mari och Kate eller Agneta och Gettur och flera andra flickpar som hade kommit överens om att dela bädd.

I höstas visste vi knappast, hur vi skulle få vår nya elevskara i säng. Alla, som kommo, hade läst i Allsvensk Samling, att Birkas fått 30 järnsängar från Sverige. På Birkas hade vi gott hopp om de 30 sängarna, men sängarna själva hade vi inte. Alla upptänkliga brädstumpar spikades ihop, och trädgårdssofforna — vända mot väggen — blevo också goda bäddar.

Nu ha vi sängarna! Och ett madrassvar till varje säng ha vi också, och väv att sy lakan av.

Till Kapten C. A. Wulff i Stockholm, som inte tycks ha givit sig själv och knappast andra heller någon ro förrän han berett nattro åt oss, frambär Birkas ett värdsamt och hjärtevarmt tack!

Tack, Kapten Wulff!

Birkas 15 januari 1924.

Tack.

På initiativ av vår gynnare generaldirektör Leo Rasmussen har tillfallit „Kustbon“ i gåvor: av häradshövding

Jon Hartman Åbo, Fmk.	100:-
„dr. fil. K. J. Hartman“	100:-
„baron Uno af Troil“	100:-
„direktör A. Göransson“	100:-
	<u>400:-</u>
	Finska mk. 400:-

för vilken summa redaktionen ber få uttala till initiativtagaren och de ärade givarna sitt varma tack.

Redaktionen.

Tack.

Herr Gust. Palmqvist, Borås, har skänkt Kustbon Kr. 24: 50. För gåvan frambäres till den vänlige givaren ett hjärtligt tack.

Kyrkostämman på Wormsö

hölls tredjedag jul i församlings-salen, under tämligen god tillslutning från allmänhetens sida, fastän väglaget den dagen var synnerligen dåligt.

Till stämmans ordförande valdes lanbrukaren Johan Alros från Hullo och till sekreterare pastor John Klasson.

Den av kyrkorådet föreslagna budgeten för år 1924 godkändes med ett par smärre ändringar.

Sälunda skulle kyrkoskatt utgå efter samma principer som föregående år eller på följande sätt:

„Bonde“ erlägger 11 skålpund råg för varje dessjatin åkerjord, med ett avdrag på 9 skålpund råg = (1 kvinnopersons avgift) på varje hel bondgård, detta för att åstadkomma en utjämning i skatten mellan bönder och obesuttna d, v. s. „lösmän“.

Varje annan person erlägger efter fyllda 17 år: män 110 mk. och kvinnor 55 mk. Eller alltsammans beräknat i pengar Mk. 92.000:-. För ämbetshandlingar Mk. 10.000:-. Summa Mk. 102.000:-.

Därjämte erlägger „bonde“ till pastorn och klockaren gemensamt 50 mk. och „lösmän“, som har eget hus, 10 mk., avsett till vedhuggning.

I fråga om utgifterna för 1924 beslöts följande:

Pastors lön	Mk. 60.000:-
Klockarens lön	15.000:-
Orgeltramparens lön	2.000:-
Kyrkoväktarens lön	8.000:-

Kyrkokassörens lön	Mk. 1.000:-
Till Estländska kyrkans Centralkassa	7.000:-
Reparationer	5.000:-
Kansliutgifter	2.000:-
Diverse	1.000:-
Oförutsett	1.000:-

Summa Mk. 102.000:-

Vidare beslöt stämman att överlämna åt kyrkorådet vissa frågor beträffande kyrkogårdens vård och upplåtande av gravplats åt andra trosbekännare än evangelisk lutherska.

Och i dessa fall har kyrkorådet fattat följande beslut: Alla gravvar skola hållas i ordning, så att de ej få ligga som en vanlig grushög, helst böra de avlidnas anhöriga plantera något på gravarna, t. ex. fleråriga blommor, men ej gärna träd. — Så snart sig göra låter uppsätta ordentligt stälträdstängsel ovanpå kyrkogårdsmuren, så att allehanda djur ej få tillträde till begravningsplatsen, samt upptaga sandgångar på kyrkogården och möjligen göra några planteringar. — Vidare att upplåta begravningsplats åt den som önskar det, men förpliktigar kyrkorådet de församlingar, som önska den lutherska församlingens kyrkogård till begravningsplats för sina medlemmar, att deltaga i kostnaderna för kyrkogårdens allmänna underhåll samt att uteslutande själva bestrida sina gravars vård. För detta ändamål önskar kyrkorådet ingå överenskommelse om gemensamt underhåll av kyrkogården såväl med Vormsö kristliga friförsamling som öns baptistförsamling. —

Stämmodeltagare.

Överblick.

Riksdagens arbete är nu koncentrerat kring budgeten, som behandlas i flera kommissioner. — Man arbetar enligt sparsamhetens princip och vill, med anledning av missväxten under sista sommaren, göra allt vad göras kan till

att spara. Det blir dock svårt att få införseln att täcka utförseln.

Man ämnar även sammandraga vissa ämbetsverk, ty det kan ej förnekas att vårt lilla land har mera ämbetsmän än det nödvändigt behöver. Systemet måste förenklas och av de 20 tusen statsämbetsmän kan man gott ännu minska några tusen.

Vi äro dock ett litet land och få ej, och behöva ej efterapa stormakterna i vår inre förvaltning och utrikesrepresentation. Och frågan att förvandla en del utrikesbeskickningar till konsulat torde ej vara för tidigt väckt. Vår utrikesrepresentation kostar varje skattskyldig femton gånger mera, än under ryska tiden.

Man har i år betydligt minskat inrikes- och krigsministeriets utgifter (med cirka 100 miljoner). Man vill ock förvandla justitieministeriet till ett departement i inrikesministeriet, och en generalprokurör skulle i huvudsak fylla justitieministerns åligganden. —

Livsmedelsministeriet, som tillkommit under krigstiden och verkade 3 år, håller man nu på att likvidera och även det har tagit lika lång tid. Man har fått många förluster, men slutsumman visar dock 82¹/₂ miljoner överskott. —

— Planen att bygga omkring 500 kilometer ny järnväg Tartu — Petseri (Dorpat — Petser), som man ville börja med detta år, får antagligen ännu vänta. —

— Budgeten, som under tiden riksdagen har ferier sysselsätter kommissionerna, medför att andra lagförslag få vänta. —

— Den 8 dennes öppnades i Hapsal statens radiostation. Det visade sig att man kan tala med rätt avlägsna länder (omkr. 3500 kilometer) både England och Italien samt mottaga telegram till och med från Amerika.

Stationen, med bistation i Reval, kostar omkring 28 millioner mark.

* * *

— Tyskland och Frankrike föra nya överläggningar och England tänker erkänna Rysslands nuvarande styrelse. —

— Grekland håller på att bli republik, och i Turklet vacklar republiken. —

— Översvämningar i Frankrike hava åstadkommit stora förluster, ävenså i Petersburg, och kölden i Nord Amerika har varit isynnerhet sträng. — I London hava flera hundra hus förstörts av eldsvåda. —

I Japan och mellersta Asien (Samarkand och Buhara) har spörjts jordbävning.

Politicus.

Kommunister häktade.

En plötslig av polisen företagen undersköning över hela landet har haft till följd att en hel massa kommunister arresterats, bland dessa riksdagsmän, som varit ledare för organisationer, som stått i förbund med Ryssland och bevisligen bedrivit ett riksomstörtningensarbete. Det märkvärdiga är, att kommunisternas häktning inträffande vid tidpunkten för Lenins död, som omtalas på annat ställe i tidningen. Det måtte betyda nederlag för hela kommunismen!

Kretsrådsvalen i hela landet ha visat att Estlands folk allt mer och mer tycks vilja hålla sig till högerpartien: vänsterpartierna, isynnerhet arbetarpartiet, ha i allmänhet förlorat och jordbrukarna segrat.

Riksdagen sammanträder först den 15 februari.

Smörexporten från Estland

har under det gångna året varit 20 gånger större än under de föregående åren.

Omkring 500 pud smör om dagen har under 1923 utskickats huvudsakligen till Sverige och England.

Över 4 miljoner ägg exportades under det gångna året. —

Äggen skickades huvudsakligen till Sverige, England och Finland.

Med anledning av missväxten under den våta sommaren behöver landet importera 15% brödsäd.

Torgpriser i Hapsal.

Björkved $\frac{1}{2}$ famn 800 mk., tall och gran ved 600 mk. Rå björkved 500—600 mk. — Rågen kostar 280 mk. pudet, havren 225 mk., kornet 350 mk., brödet 7 mk. 50 p. skålpundet, vetebrödet 12 mk.; fisk (gädda) 25 mk. skålpundet, strömming 15 mk. kökssmör 115 mk. äggen 17—18 mk. paret. Fläsk, slaktat svin, 38—39 mk., från slaktare 45—55 mk. skålpundet; hö 70—80 mk. pudet, klöver 115 mark pudet.

Utlandet.

Lenin död.

Den 21 januari kl. 6,50 på morgonen avled i Gorkis i närheten av Moskva Vladimir Iljitsch Lenin. Döden kom helt plötsligt och nästan oväntat, ehuru det var klart, att han icke mer skulle tillfriskna, men sjukdomen hade tagit en vändning, som tydde på förbättring. Det blev en plötslig försämring, andhämtningen blev svår och den sjuke förlorade medvetandet och dog. Budskapet var uppseendeväckande. Det var en man, som spelat en mycket stor roll i Rysslands sorgliga öde, som med Le-

nin (Uljanov) gick ur tiden. De idéer han strävat för ha krävt oräkneliga offer och de blodsroster, som för hans skull ropat till himmelen, äro många. Han sörjes visserligen av kommunister i Ryssland och randstaterna, men andra ha nog ingen orsak att sörja. Hur det kommer att gå med sovjetlandet utan Lenin, om kommunismen kommer att fortsätta hans verk lika hänsynslöst som förut, och om man i samma mån som han skall lyckas att upprätthålla den „kommunistiska“ ordningen (även om den varit skräckvälde), får framtiden utvisa. Utan betydelse för Ryssland torde dock Lenins död icke vara.

I Finland har regeringen avgått och president Ståhlberg har gett professor Kajander i uppdrag att bilda ett s. k. arbetskabinett, som har att behandla endast löpande frågor.

Även Lettland håller på att bilda ett sådant verkställande kabinett.

Grekland kommer troligen att bli republik, sedan konungen nu lämnat landet och det nya parlamentet fått makten i sin hand.

Börsmeddelanden.

Revals börs noterar d. 28 januari:

	köpare	säljare
1 dollar . . .	386,50	387,50
1 pund . . .	1.638	1.638
1 milj. riksmk.	—	0,10
100 sv. kr . . .	9.960	10.060
100 Fmk. . . .	956	966
1 guldrubel . .	188	—

Insända brev.

I Allsvensk Samling № 20 1923 är införd en artikel, tagen ur „Svenska Pressen“, Helsingfors, av E. S. om Odensholms, den lilla bortglömda vråns, levnadshistoria, och däri skriver E. S. bland annat, att av den strandade kryssaren „Magdeburg“ generationer av Odensholms fiskare äro försedda med tyska marinuniformer. Det är dock icke sant. Om E. S. har sett Odensholms fiskare ståta i tyska marinuniformer, så var det någon god rysk matros, som har gett honom, eller rättare sagt, sålt uniformen till honom. Odensholmsborna skulle icke heller ha kunnt komma åt något, ty ryska marinsoldater voro utposterade kring ön, och kryssaren strandade just på nordväst ändan närmast fyren där strandvakten hade sitt boställe. Troligen har någon berättat sådant för E. S., som inte själv vet hur det är. Våra öbor ha nog här som fiskare att kämpa för sin utkomst

Odensholmare.

Kyrkliga meddelanden.

Svenska St. Mikaelsskyrkan. Predikan d. 3 febr. kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m. (Riddareg. 3). Förelysta: sjömannen Felix Berg och Edla Westerman; Köpmannen Axel Olof Olsson och Helena Peters.

Svenska Odlingens Vänners

15: årsmöte hålles i Reval i missionsalen, Kentmansgatan 6, söndagen den 17 februari kl. 5 e. m.

Program:

1. Överblick över föreningens 15-åriga verksamhet och årsberättelsen 1923,
2. budgeten för 1924,
3. övriga riktlinjer för verksamheten 1924 m. m.

Sång, musik.

Téserving.

Styrelsen.

Dr. Lydia Riesenkampff-Lindström

läkare för lung- och invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 12—1, 4—5

Lergatan 16 (Saue tän. 16).

HAPSAL.

Föreningen „Framåt“

anordnar samkväm på Riddaregat. 3 söndagen den 3 febr. kl. 5 e. m.

Sång, musik, föredrag av kand. G. Linell.

Téserving.

Alla välkomna!